

Jak postrzegamy innych? – uprzedzenia i przeciwdziałanie niesprawiedliwości

Anna Chojnacka Skoog i Kamila Wisz

Temat warsztatu:

Jak postrzegamy innych? – uprzedzenia i przeciwdziałanie niesprawiedliwości?

Autorka:

Anna Chojnacka Skoog i Kamila Wisz

Konsultacje medyczne: Teresa Thiem

Cele:

Uczeń/uczennica wie, umie rozumie:

- wie czym są podobieństwa i różnice
- uświadamia sobie, że ludzie są różni
- uzmysławia sobie, że każdy z nas jest w czymś dobry
- zdobywa umiejętność doceniania
- dostrzega, że różnorodność jest dobra
- kształtuje swoją wrażliwość wobec odmienności
- uczy się akceptować inność

Hasła tematyczne

- Empatia, solidarność, otwartość, odpowiedzialność,
- różnorodność, inność

Podstawowe informacje na temat warsztatu można znaleźć:

Co trzeba przygotować przed rozpoczęciem lekcji?

- piłka-globus,
- taśma malarska,
- markery,
- sznurek/włóczka (dość długi/a),
- bajka o bobrze Brzusi, flipcharty,
- jabłko, nożyk do obierania jabłek i krojenia, talerzyk,
- opcjonalnie: magnesy do tablicy

Czas	Cel metody	Opis metody	Potrzebne materiały (np. flipczart, link do filmu, załącznik nr...)	Uwagi i warianty ćwiczenia Na co należy zwrócić uwagę?
10 minut	<ul style="list-style-type: none"> “Pozytywne powitanie”- przedstawienie się, ustalenie kontraktu - zasad współpracy i krótkie omówienie głównego celu warsztatu 	<p>Przedstawienie się i krótkie omówienie głównego celu warsztatu</p> <p>Trener/ka prosi dzieci, żeby usiadły w kręgu a następnie proponuje dzieciom zabawę polegającą na przedstawieniu swojego imienia i turlaniu piłeczką-globusem do kolegi/koleżanki. Po przedstawieniu swojego imienia, dziecko turlające piłeczką ma dodatkowo zadanie powiedzieć coś miłego do koleżanki/kolegi np. wskazać jej/jego pozytywną cechę lub życzyć jej coś przyjemnego.</p> <p>Każda grupa funkcjonuje z większą odpowiedzialnością, kiedy zasady ustalają jej członkowie. Jeżeli grupa jest spokojna nic nie stoi na przeszkodzie, żeby zasady na te konkretne warsztaty ustalili sami uczniowie i uczennice. Trener/ka może zadać pytanie: „Jak będziemy zachowywać się podczas naszego spotkania, żeby wszystkim nam miło spędziło się ten czas? Uczniowie/nnice odpowiadają: „Podnosimy rękę kiedy chcemy coś powiedzieć”, „nie krzyczymy” itp.</p>	<ul style="list-style-type: none"> taśma malarska, marker, piłeczka-globusa 	<ul style="list-style-type: none"> Można przed zajęciami zapytać nauczyciela/kę czy i gdzie w klasie wiszą zasady obowiązujące klasę na każdych zajęciach. Jeśli grupa jest wyjątkowo rozkojarzona i trener/ka może od razu przejść do wytłumaczenia, że aby pracowało się lepiej w grupie, zasady, które normalnie obowiązują OU w klasie, mają też obowiązywać na tych zajęciach. Trener/ka prosi dzieci o przedstawienie im kilku najważniejszych zasad, które obowiązują w klasie.

Czas	Cel metody	Opis metody	Potrzebne materiały (np. flipchart, link do filmu, załącznik nr...)	Uwagi i warianty ćwiczenia Na co należy zwrócić uwagę?
25 minut	<ul style="list-style-type: none"> Bajka pt. Leśne przygody Innego - poznanie i systematyzacja pojęć: podobieństwo, różnica, cechy wspólne; kształtowanie postaw otwartości, wrażliwości na innych ludzi; przybliżenie różnic, podobieństw i cech wspólnych pomiędzy ludźmi; wdrażanie dzieci do uczestnictwa w różnych formach aktywności wewnątrzgrupowej werbalnych i pozawerbalnych (słuchanie, odpowiadanie na pytania, wykonywanie zadań plastycznych, różnych poleceń prowadzącego); integracja grupy. 	<p>Bajka pt. Leśne przygody Innego, autorstwa Agnieszki Sołbut</p> <p>Trener/ka czyta, a najlepiej opowiada bajkę pt. Leśne przygody Innego. W trakcie czytania zadaje dzieciom pytania pomocnicze sprawdzające stopień zrozumienia treści.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dlaczego bobra nazywano Brzuś? Czy do was też ktoś zwraca się inaczej, niż używając waszego imienia? Czy to lubicie? Czy nazywanie kogoś inaczej niż po imieniu może być dla tej osoby przykre? 2. Dlaczego lis i wilk śmiali się z Brzusia? 3. Jakie zalety bobra wymieniła wiewiórka Zwinna Łapka? 4. Kto pomógł lisiej rodzinie w przeprawie na drugą stronę rzeki? 5. Czy zdarza Wam się na początku kogoś nie lubić, a potem zmienić zdanie? Dlaczego tak się dzieje? 6. Komu po zawodach sportowych jako pierwszemu pogratulował i uścisnął łapkę lis Chytrus? <p>Trener/ka przeprowadza rozmowę na temat różnic, podobieństw, cech wspólnych, jakie występują wśród dzieci w tej grupie. Odwołuje się do dwóch pierwszych zabaw dotyczących tego co nas łączy</p>	<ul style="list-style-type: none"> Załącznik A na końcu dokumentu 	<ul style="list-style-type: none"> Załącznik D zawiera przykładową zabawę na podniesienie energii w grupie, jeżeli poziom zaangażowania i skupienia spadnie po bajce lub jakimkolwiek innym ćwiczeniu przewidzianym w scenariuszu.

Czas	Cel metody	Opis metody	Potrzebne materiały (np. flipczart, link do filmu, załącznik nr...)	Uwagi i warianty ćwiczenia Na co należy zwrócić uwagę?
10 minut	<ul style="list-style-type: none"> Praca plastyczna - Refleksja nad sobą i swoimi umiejętnościami, docenianie swoich rówieśników i rówieśniczek 	<p>Praca plastyczna "jestem dobry w..." & gratulacje</p> <p>Uczniowie na małych kartkach A5 proszeni są o narysowanie w czym są dobre, tak jak zostało to pokazane w bajce, gdzie każdy ma jakieś pozytywne umiejętności. Każde dziecko ma również podpisać swój rysunek imieniem w widocznym miejscu. Trener/ka wiesza gotowe prace na tablicy albo układa je na środku dywanu w klasie. Prosi dzieci o zajęcie miejsc w kółku lub przed tablicą (w zależności od możliwości w sali) i o dokładne przyjrzenie się rysunkom. Trener/ka może pobawić się w zgadywanie narysowanych przez dzieci dziedzin, w których czują się dobre, jeśli jest na to zgoda grupy - ważne, aby każdego wymienić z imienia i dziedziny. Po odgadnięciu/przeczytaniu każdego rysunku, wszyscy bijemy brawo (za każdym razem). Kolejna rundka odbywa się w przeciwną do wskazówek zegara stronę. Trener/ka prosi nauczyciela/kę po zakończeniu zajęć, aby rysunki w czym dzieci czują się dobre przez jakiś czas wisały w klasie, a potem aby każde dziecko zabrało je do tornistra i mogło wyjąć każdego dnia, kiedy jest mu źle, smutno, gorszy od innych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> kartki A5 kredki magnesy lub taśma do tablicy 	<ul style="list-style-type: none"> Można przed zajęciami zapytać nauczyciela/kę czy i gdzie w klasie wiszą zasady obowiązujące klasę na każdych zajęciach. Jeśli grupa jest wyjątkowo rozkojarzona i trener/ka może od razu przejść do wytłumaczenia, że aby pracowało się lepiej w grupie, zasady, które normalnie obowiązują OU w klasie, mają też obowiązywać na tych zajęciach. Trener/ka prosi dzieci o przedstawienie im kilku najważniejszych zasad, które obowiązują w klasie.

Czas	Cel metody	Opis metody	Potrzebne materiały (np. flipchart, link do filmu, załącznik nr...)	Uwagi i warianty ćwiczenia Na co należy zwrócić uwagę?
5 minut	<ul style="list-style-type: none"> Wyciszenie po poprzednim ćwiczeniu 	<p>Metoda na wyciszenie i koncentrację uwagi dzieci na osobie prowadzącej</p> <p>Trener/ka prosi dzieci o naśladowanie polecenia: ruchów i słów. Najpierw słowa/komendy i ruchy są spójne: ręce do góry, ręce do przodu, ręce na ramiona, ręce na kolana, uszy, oczy, stopy itp. W pewnym momencie to co trener/ka mówi nie jest zgodne z tym co pokazuje - ma to za zadanie wzbudzić czujność dzieci do tego, żeby słuchały i patrzyły jednocześnie na to co robi osoba prowadząca to ćwiczenie.</p>		
Czas	Cel metody	Opis metody	Potrzebne materiały (np. flipchart, link do filmu, załącznik nr...)	Uwagi i warianty ćwiczenia Na co należy zwrócić uwagę?
10-15 minut	<ul style="list-style-type: none"> Pajęczyna - odkrywanie podobieństw w klasie 	<p>Pajęczyna</p> <p>Trener/ka prosi dzieci o zajęcie miejsc siedzących w kole, trzyma kłębek wełny lub kłębek długiego sznurka w ręku. Wybiera jedną kartę przedstawiającą jakąś rzecz lub czynność, która będzie przypuszczalnie lubiana przez większość dzieci (np. lody, granie w piłkę nożną, taniec, zabawę, czekoladę itp.). Następnie prosi, aby osoby, które lubią daną rzecz lub czynność podniosły rękę.</p>	<ul style="list-style-type: none"> sznurek/ włóczka załącznik B karty przedstawiające różne rzeczy i czynności 	<ul style="list-style-type: none"> Pamiętajmy, że to trener/ka losuje kartę i trener/ka podaje sznurek/włóczkę osobom naprzemiennie. Wówczas unikamy konfliktów, szarpaniny i pilnujemy, żeby dzieci nie owijały sznureczków wokół palców (co grozi brakiem dopływu krwi w palcach). Jest to też największy gwarant tego, że faktycznie powstanie pajęczyna.

Czas	Cel metody	Opis metody	Potrzebne materiały (np. flipchart, link do filmu, załącznik nr...)	Uwagi i warianty ćwiczenia Na co należy zwrócić uwagę?
10-15 minut	<ul style="list-style-type: none"> Pajęczyna - odkrywanie podobieństw w klasie 	<p>Pajęczyna</p> <p>Wełna/sznurek wędruje do każdego, kto podniósł rękę - ważne, by kłębek podawany był na przemian, a nie osobie obok (dzięki temu powstanie pajęczyna). Każda następna osoba losuje jedną kartę, pyta, kto lubi daną rzecz lub czynność i podaje kłębek tym osobom, które podniosły ręce. W tym czasie uczestnicy i uczestniczki nadal trzymają sznurek/wełnę, którą dostali przy okazji pierwszej rundy.</p> <p>Po zakończeniu ćwiczenia, trener/ka prosi o przyjrzenie się temu co powstało, policzeniu ile kto trzyma sznurków, przedstawiających to co lubimy, delikatne pociągnięcie sznurka, które pozwala odczuć wzajemne oddziaływanie. Pyta się również, czy coś było zaskakujące, czy spodziewaliśmy się, że mamy tyle wspólnego z osobami w klasie (tu często pada wniosek, że dziewczynki nie spodziewały się, że łączy ich tak wiele z chłopcami i na odwrót).</p> <p>Trener/ka podsumowuje, że pajęczyna przedstawia to jak wszyscy w jednej klasie jesteśmy ze sobą w jakiś sposób powiązani i jak wiele rzeczy nas łączy.</p>		

Czas	Cel metody	Opis metody	Potrzebne materiały (np. flipchart, link do filmu, załącznik nr...)	Uwagi i warianty ćwiczenia Na co należy zwrócić uwagę?
10 minut	<ul style="list-style-type: none"> Doskonalenie umiejętności rozróżniania i nazywania kolorów podstawowych Dostrzeganie różnic i podobieństw między ludźmi Przygotowanie do rozmowy o różnych kolorach skóry 	<p>„Jedno czy wielokolorowy świat?”</p> <p>Każde dziecko otrzymuje kartkę jednego, wybranego koloru. Dzieci nazywają kolor, następnie mają za zadanie rozejrzeć się po klasie i spisać/narysować te przedmioty, które są w kolorze odpowiadającym kolorowi kartki lub zbliżonym.</p> <p>Wspólne poszukiwanie zamykamy pytaniami.</p> <ul style="list-style-type: none"> Co by było, gdyby wszystko było w jednym kolorze? - Odpowiedzi zapisujemy na tablicy w jednej kolumnie Co by było, gdyby wszyscy ludzie mieli taki sam kolor oczu, włosów, skóry? Jak wyglądałby wtedy świat? - Odpowiedzi zapisujemy na tablicy w drugiej kolumnie <p>Metodę zaczerpnięto z publikacji Gry i zabawy z Zogiem http://igo.org.pl/publikacje-edukacyjne-do-pracy-w-przed-szkolu/</p>	<ul style="list-style-type: none"> kolorowe kartki papieru taśma klejąca nożyczki 	<ul style="list-style-type: none"> Metodę zaczerpnięto z publikacji “Gry i zabawy z Zogiem” http://www.eduglob.silesius.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=177&Itemid=309

Czas	Cel metody	Opis metody	Potrzebne materiały (np. flipczart, link do filmu, załącznik nr...)	Uwagi i warianty ćwiczenia Na co należy zwrócić uwagę?
10 minut	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka i rozmowa na temat różnorodności i podobieństw Wzbudzenie zainteresowania światem, innymi ludźmi i ich odmiennością 	<p>Mama Hope</p> <p>Pytania do piosenki/teledysku</p> <p>Jakie dwa różne miejsca na świecie możemy zobaczyć w piosence? Trener może dopytać co dzieci wiedzą o tych miejscach: USA, Afryka. Co jest krajem a co kontynentem? Ile krajów znajduje się w Afryce? (W tym miejscu można wykorzystać globus lub mapę odnajdując omawiane miejsca na mapie) Jak duże są te miejsca? (Chodzi tu o opisowe odpowiedzi, niekoniecznie o konkretne liczby, elastycznie można to dopasować w zależności od wieku dzieci) Co myślicie o piosence? Czy jest wesoła, radosna, smutna, czy chce się tańczyć jak ją słyszymy?</p> <p>Kogo możemy zobaczyć w teledysku? Jakich ludzi? Dorośłych, dzieci? Jak wyglądają? Jak są ubrani? Co ich łączy a czym się różnią? Gdzie znajdują się bohaterowie teledysku i co robią?</p> <p>Czy spotkaliście/łyście kiedyś kogoś o innym kolorze skóry, kogoś kto mówi w innym języku, inaczej wygląda? Czy zapytaliście/łyście go o coś, co było dla Was nowe? Trener/ka podsumowuje dyskusję i podkreśla, że zawsze warto dopytywać o to, co jest dla nas nowe w innych ludziach zamiast się tego bać lub chcieć to zmienić.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Komputer, dostęp do internetu, globus, ewentualnie mapa świata https://www.youtube.com/watch?v=OzQfFcy-3KJg 	<ul style="list-style-type: none"> Piosenkę można wysłuchać dwukrotnie. Najpierw raz w całości a później drugi raz zadając pytania jeśli dzieci nie mogą sobie przypomnieć co widziały.

Czas	Cel metody	Opis metody	Potrzebne materiały (np. flipczart, link do filmu, załącznik nr...)	Uwagi i warianty ćwiczenia Na co należy zwrócić uwagę?
10 minut	<ul style="list-style-type: none"> Ewaluacja 	<p>Ewaluacja</p> <p>Pytania do piosenki/teledysku</p> <p>Trener/ka odwołuje się do celów warsztatów, krótko podsumowuje co wydarzyło się na zajęciach a następnie informuje, że jest dla niego/jej ważne, by dowiedzieć, co sądzą o tych zajęciach.</p> <p>Trener/ka zadaje pytanie grupie:</p> <ol style="list-style-type: none"> Jakie były te zajęcia? (dopytujemy: ciekawe, nudne, trudne, łatwe, fajne? można też prosić o ustawienie się w wybranym miejscu przypisanym do danej odpowiedzi = np. jeśli ciekawe ustawiamy się pod oknem itp.) Czego nowego dowiedziałeś się na zajęciach? Jeśli dużo było rzeczy nowych - ustawiamy się np. na jednym końcu sali, jeśli trochę nowych - po środku, jeśli w ogóle nic nie było nowego - na drugim końcu sali. Jacy są dla Was ludzie na świecie? Czy chciałbyś/łabyś go bardziej poznać/odkryć? Czy zaprosicie mnie jeszcze raz do wspólnej zabawy w odkrywanie świata i jego mieszkańców/ek? 		<ul style="list-style-type: none"> Jeśli są w grupie osoby z niepełnosprawnością stosujemy znaki: kciuk podniesiony do góry, do boku, na dół

czynimy świat lepszym

Załączniki:

Załącznik A:

Leśne przygody Innego (bajka) Agnieszka Sołbut

http://www.platformakultury.pl/files/2012-08-01/Przygody_Innego_Bajki_w_educacji_miedzykulturowej.pdf

Pytania do bajki:

1. Dlaczego bobra nazywano Brzuś? Czy do was też ktoś zwraca się inaczej, niż używając waszego imienia? Czy to lubicie? Czy nazywanie kogoś inaczej niż po imieniu może być dla tej osoby przykre?
2. Dlaczego lis i wilk śmiali się z Brzusia?
3. Jakie zalety bobra wymieniła wiewiórka Zwinna Łapka?
4. Kto pomógł lisiej rodzinie w przeprawie na drugą stronę rzeki?
5. Czy zdarza Wam się na początku kogoś nie lubić, a potem zmienić zdanie? Dlaczego tak się dzieje?
6. Komu po zawodach sportowych jako pierwszemu pogratulował i uścisnął łapkę lis Chytrus?

(...)W lesie, opodal ruchliwej szosy, mieszkało wiele zwierząt. Czasami dokuczały im hałasy z drogi. Częstym problemem była susza albo długotrwałe ulewy i tony śmieci, które wyrzucali ludzie, nie pamiętając, że zielona kraina też jest czyimś domem, a mieszkańcom zależy, by było tu czysto i przyjemnie. Krainę tę nazywano Lasem pod Zwalonym Drzewem, ponieważ dawno temu podczas burzy piorun powalił największe drzewo, które tutaj rosło i nawet najsilniejszy drwal nie mógł sobie poradzić z usunięciem go z lasu. Olbrzymie drzewo wpisało się już na stałe w krajobraz tego miejsca. Mimo tak malowniczej okolicy, leśni mieszkańcy mieli pewne zmartwienie. Brakowało między nimi porozumienia. Zwieraczki, które były mniej zwinne, miały postrzępione futerko, stawały się obiektem żartów. Jedne futrzaki spiskowały przeciwko drugim. Lis Chytrus, który miał puszysty ogon, namawiał inne zwieraczki, żeby wyśmiewały się z tych, które nie miały tak bystrych oczek, zwinnych łapek i pięknego futerka jak on. Szczególnie pokrzywdzony był bóbr Brzuś, który co prawda miał brązowe, lśniące futerko, ale przez to, że był ogromnym łasuchem i lubił długo spać, jego brzuszek ciążył mu coraz bardziej. W Lesie pod Zwalonym Drzewem nikt od dawna nie wołał za bobrem Boguś, tylko ze względu na jego duży brzuszek, wszyscy nazywali go Brzuś [1]. Brzuś polubił już nawet to swoje drugie imię. Lubił, gdy rodzice i przyjaciele, zwłaszcza wiewiórka Zwinna Łapka, czule wymawiali Brzuś. W ich pyszczkach Brzuś brzmiał tak pieśczołliwie. Bóbr denerwował się jednak, gdy lis Chytrus i jego grupa, gonili go i wołali: Brzuś, pora na kolejnego szaszyka z kory wierzbowej. W ich pyszczkach Brzuś nie brzmiał już tak miło [2]. Szczególnie trudny był czas, gdy w lesie organizowano zawody leśnych stworzeń. Nikt nie chciał jednak przyjąć Brzusia. A i tak, jak już ktoś się nad nim zlitował, najczęściej za namową przyjaciółki wiewiórki, to miał po zawodach wiele pretensji o to, że bóbr biegł zbyt wolno. Brzuś to zwierzątko, które wiele czasu spędza w wodzie,

jego futerko praktycznie zawsze było mokre, a więc nieco cięższe, a pokaźny ogon zawadzał, gdy trzeba było pokonywać rozmaite przeszkody. Zawsze wtedy, gdy bóbr miał głowę przepełnioną smutkami, pojawiał się pod zwalonym drzewem. Tutaj spotykali się raz w tygodniu z wiewiórką Zwinną Łapką i zwierzali ze swoich zmartwień. Tym razem bobrowi było strasznie przykro i źle, bo czuł się przez wszystkich odrzucony. Nikt nie chciał przyjąć bobra do swej drużyny tylko dlatego, że miał zbyt duży brzuszek, ciężki ogon i nie potrafił szybko biegać, chociaż bardzo mu na tym zależało i starał się z całych sił. Zwinna Łapka, która była przyjaciółką Brzusia i jego powiernicą, uważnie wysłuchiwała bobra, a następnie, trafiając szyszkami do tarczy umieszczonej na drzewie naprzeciwko, wyliczała różne zalety kolegi. Za każdym razem celowała w sam środek. Wymieniała tak: jesteś silny, dokładny, cierpliwy, masz dobre serduszko, chętnie pomagasz innym, podoba mi się kolor twojego futerka, jesteś doskonałym budowniczym [3]. Brzuś, słysząc te pochwały, płakał coraz mniej. Wiewiórka na koniec dodała: Daj szansę tym, którzy na razie w ciebie nie wierzą. Gdy poznają cię lepiej, przekonają się, jak wiele masz zalet. Tak naprawdę to dobrze, że jesteś inny ode mnie, a ja różnię się od ciebie. Jaki nudny byłby leśny świat, gdyby wszystkie zwierzęta były do siebie podobne! Co byłoby, gdyby wszystkie doskonale biegały, a żadne nie potrafiłyby wspinać się na drzewa? Jak wtedy dostałabym się po swoje wiszące wysoko przysmaki – pyszne szyszki? Brzuś dokładnie wysłuchiwał wiewiórki. Jej słowa jeszcze długo rozbrzmiewały w jego głowie. Zawsze w takich chwilach, gdy poczuł się już nieco lepiej, lubił zbierać różnej wielkości gałązki i tworzyć z nich ciekawe konstrukcje. Stworzonymi przez siebie modelami obdarowywał najbliższych. Był tak dokładny, że każdy patyczek w jego budowlach przylegał do innych idealnie. Nie używał do tego kleju, tylko wiciowych traw. Z małych, niezwykle zwinnych łapek bobra, wyszedł już niejeden model tratwy, statku,

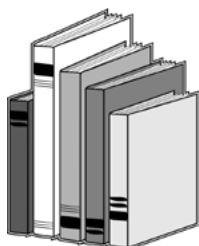
samolotu. Pewnego dnia w leśnej krainie padał ulewny deszcz. W lesie było już tak mokro, że niektóre zwierzęta zaczęły opuszczać swoje norki. Swoją dom musiał pozostawić także lis Chytrus, który z gromadką małych dzieci próbował znaleźć bezpieczne schronienie. Prawa strona lasu, aż do rzeki była w wielu punktach prawie zatopiona. Bezpiecznie było za rzeką, która dla wielu zwierzątek stanowiła dużą przeszkodę. Przeprowadzić się przez nią mogły tylko te, które dobrze pływały. Prawdziwy problem miała rodzina lisa. Małe lisiątka były jeszcze zbyt słabe i mało samodzielne, żeby dotrzeć na drugą stronę. Poza tym, nie umiały pływać tak sprawnie jak wodne zwierzęta. Lis Chytrus stał nad brzegiem rzeki i rozmyślał nad właściwym rozwiązaniem. Postanowił, że przeniesie małe na drugi brzeg. Nurt rzeki był jednak rwący, a dno niepewne. Ten pomysł nie należał więc do najlepszych. Lis stał nad rzeką i miał coraz smutniejszy pyszczek. Nagle z rzeki wyłoniła się znajoma postać. Był to Brzuś. Jeszcze nigdy na widok bobra lis nie ucieszył się tak wyraźnie jak teraz. Poprosił o pomoc, ale nie był pewien, czy Brzuś mu pomoże. Przecież tak mu do tej pory dokuczał. Przemknęła mu nawet przez głowę myśl, czy bóbr nie będzie chciał się zemścić za krzywdy, których doświadczył od lisa. Oczywiście, Brzuś nie myślał o zemście. Chytrus przekonał się, że leśny kolega gotów jest pomóc jego rodzinie. Brzuś szybko zbudował z przyciętych kawałków drzewa tratwę i nadzorował

przeprowadzenie lisich dzieci na drugi brzeg. Lis był szczęśliwy jak nigdy dotąd. Przeprowadzenie się udało. Zrozumiał, że być może Brzuś nie jest szybkim biegaczem, ale jest świetnym pływakiem i konstruktorem tratwy, która uratowała życie jego dzieciom, a przede wszystkim ma dobre serce [4]. Ten dzień zmienił życie mieszkańców Lasu pod Zwalonym Drzewem. Nikomu nie stała się krzywda. Mieszkańcy uwierzyli w innych – tak jak lis Chytrus uwierzył w bobra Brzusia i uwierzyli w siebie – tak jak Brzuś uwierzył, że jest ważny, bo przecież bez jego siły i sprytu życie innych byłoby zagrożone [5]. Ponieważ po burzy zawsze przychodzi słońce, podobnie było w leśnej krainie. Zwierzęta urządziły piknik rodzinny i zawody sportowe na wrzosowej polanie. Przewodniczący – lis Chytrus zapowiedział różne konkurencje. Było wspieranie się na czubek najwyższego drzewa po szyszkę. Jak się zapewne domyślicie, wygrała przyjaciółka Brzusia – wiewiórka Zwinna Łapka. W konkurencji – skok przez choinki z leśnej szkółki, nie miał sobie równych wilk – Biały Kieł. Natomiast w podnoszeniu drewnianej sztangi, niepokonany był nasz dobry znajomy – Brzuś. To właśnie z myślą o nim lis Chytrus wprowadził na rodzinnym pikniku tę konkurencję. Po zawodach przyszła pora na uroczyste ukoronowanie zwycięzców, którym założono na głowy sosnowe wieńce. Lis, jako pierwszemu, gorąco gratulował wygranej Brzusiowi i mocno uściśnął mu łapkę [6].

Załączniki:

Załącznik B:

<http://www.1001freedownloads.com> (jeżdżenie na rowerze, lody, gry komputerowe, pizza, jabłko, bieganie, książki, zabawa na podwórku, banan, pieczenie, gra w piłkę nożną, śpiewanie)

Talia urodziła się w Timimoun, mieście w centralnej Algierii, położonym na pustyni Sahara. Ma młodszego brata, z którym dzieli swój pokój. Jej rodzice pracują w małym biurze podróży i towarzyszą turystom i turystkom podczas ich wypraw na pustynię. Widoczny rower na zdjęciu otrzymała od swojego taty w prezencie na tydzień przed zrobieniem tego zdjęcia z okazji swoich urodzin.

Zdjęcie: Gabriele Galimberti/INSTITUTE

Źródło: <http://www.gabrielegalimberti.com/projects-2/toys-2/#>

Załączniki:

Załącznik C

Abel, trzeci z pięciorga rodzeństwa urodził się i wychował w małym miasteczku Nopaltepec, położonym około godziny na południe od stolicy Meksyku w Ameryce Północnej. Na zdjęciu pozuje wraz z wszystkim swoimi zabawkami. Uwielbia bawić się w wyścigi samochodowe i czasami bawi się tak ze swoją młodszą siostrą.

Zdjęcie: Gabriele Galimberti/INSTITUTE

Źródło: <http://www.gabrielegalimberti.com/projects-2/toys-2/#>

Naya Gutierrez ma trzy lata i pochodzi z Mangua w Nikaragui, państwa w Ameryce Środkowej. Naya nie ma wielu zabawek, tylko trochę zabawek - naczynek do gotowania, ale nigdy się nimi nie nudzi. Używa błota i trawy z ogrodu i udaje, że przygotowuje ciasta dla siebie i swojej starszej siostry. W przyszłości chce otworzyć restaurację i jest pewna, że turyści i turystki będą ją uwielbiać!

Zdjęcie: Gabriele Galimberti/INSTITUTE

Źródło: <http://www.gabrielegalimberti.com/projects-2/toys-2/#>

Załączniki:

Załącznik C

Noel Hawthorne ma 5 lat i pochodzi z południowego Dallas w Teksasie w Stanach Zjednoczonych. Już wie, że chce zostać pilotem. Bawi się wyłącznie samolotami różnej wielkości, czasami gra również na Playstation, oczywiście w grę symulującą lot. Jego ulubioną zabawą jest odbijanie ludzika LEGO na trampolinie od taty, tak by trafił przez otwarte okno w pokoju do ogrodu, wprost do małego stawku. Noel wyobraża sobie przy tym, że wysła ludzika LEGO na wakacje nad jezioro, a następnie wsadza go do samolotu i zabiera drogą lotniczą z powrotem do swojego domu. Zdjęcie: Gabriele Galimberti/INSTITUTE
Źródło: <http://www.gabrielegalimberti.com/projects-2/toys-2/#>

Załączniki:

Załącznik C

Arafa i Aisha Saleh Aman, mają 4 lata i są z miejscowości Bububu na Zanzibarze, wyspie na Oceanie Indyjskim. Arafa i Aisha są bliźniaczkami. Śpią w tym samym łóżku, chodzą do tej samej szkoły i dzielą się zabawkami.

Zdjęcie: Gabriele Galimberti/INSTITUTE

Źródło: <http://www.gabrielegalimberti.com/projects-2/toys-2/#>

Źródła i materiały dodatkowe:

- <http://igo.org.pl/publikacje-educacyjne-do-pracy-w-przedszkolu/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=OzQfFcy3KJg>
- <http://www.gabrielegalimberti.com/projects-2/toys-2/#>

Załączniki:

Załącznik D

Dodatkowy energizer

Zabawa ruchowa „Bobry”

Czas: 10 min

Cel: Podniesienie poziomu energii

Trener/ka wyjaśnia dzieciom że zabawa będzie opierała się na trzech komendach: bobry, norki lub powódź. W pierwszej rundzie dzieci swobodnie chodzą po klasie i na kłaśnięcie w dłonie i hasło bobry do norek dwie osoby muszą złapać się za obie ręce a trzecia musi stanąć w środku pomiędzy nimi. Osoba która nie znajduje miejsca w żadnej trójce mówi nową komendę. Komenda bobry oznacza że osoba będąca w środku musi zmienić norkę; komenda norki oznacza, że norki szukają nowego bobra; komenda powódź oznacza że norki się rozpadają i tworzą się zupełnie nowe trójki.

Scenariusz jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska (CC BY 3.0). Pewne prawa zastrzeżone na rzecz autorów oraz Polskiej Akcji Humanitarnej. Utwór w tej wersji powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowejrealizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2016. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej. Treść licencji jest dostępna na stronie <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl>